

WIERZĘ W JEZUSA CHRYSZTUSA

Wykład 10

Ks. Mirosław Łanoszka

Odnajdując Jezusa Chrystusa w psalmach

Zapowiedź paschalnej tajemnicy Chrystusa - Psalm 118

Co sprawia, że starotestamentowa Księga Psalmów jest dziełem o tak wyjątkowym znaczeniu dla tak wielkiej liczby ludzi na całym świecie?

Księga Psalmów jest jednym z pism Starego Testamentu, w którym kryje się „przedziwny skarbiec modlitw”¹. Już sam hebrajski tytuł tego zbioru stu pięćdziesięciu tekstów modlitewnych - *T^ehillîm* - czyli „uwielbienia” lub „pieśni uwielbienia” wyraża samą istotę modlitwy, którą jest wyrywający się z głębi ludzkiego serca okrzyk radości, miłości, wdzięczności i adoracji za sam fakt istnienia Boga (Ps 8,2.10) oraz za Jego stwórcze i zbawcze dzieła (Ps 104,33-34). Modlitwy psalmów są ściśle związane z życiem, dlatego najpełniej ujmują doświadczenie szczęścia i smutku, kryzysu i nadziei ludzi wszystkich czasów. Psalmi pozostają nieustannie żywym i przejmującym świadectwem modlitewnego wołania człowieka do Boga, które przyjmuje formę „uwielbienia” (hebr. *t^ehillîm*), „suplikacji” (hebr. *qînā(h)*) czy „prośb wstawienniczych” (hebr. *tôdā(h)*). Samo ludzkie wołanie do Boga, które na przemian przepełnia radość i ból można już nazwać psalmem zanim wypowiedziane słowa zostały utrwalony na piśmie. Stąd też w tych modlitewnych tekstach trzeba odszukać kryjący się pod zanotowanymi sformułowaniami krzyk modlącego się człowieka: „Odpowiedz na moje wołanie Boże” (Ps 4,2); „Boże słuchaj mojej głośniejsz skargi” (Ps 64,2)². Najważniejsze w odkrywaniu wyjątkowego znaczenia psalmów, tak w życiu poszczególnego człowieka, jak i całych wspólnot jest przyjęcie faktu, że to epokowe dzieło jest przede wszystkim księgą modlitwy, która otwiera wejście do samego serca tego starotestamentowego pisma.

Ale modlitwa często dla współczesnych chrześcijan staje się rzeczywistością bardzo odległą od ich codziennego życia. Czy zatem modlitwa psalmami może stać się rzeczywistą pomocą dla dzisiejszego człowieka?

Psalmiści przedstawiają Boga jako jedyne, który przynosi niezawodną pomoc człowiekowi, doświadczającemu zła, nieszczęścia i śmierci (Ps 85,10). Modlitewne pieśni Izraela uczą, że tylko w ra-

¹ Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym „Dei verbum”*, nr 15.

² M. Collin, *Le Livre des Psaumes*, Cahiers Evangile 92 (1995), s. 5.

mionach Boga człowiek odnajduje zbawienie. Autorzy psalmów są przekonani, że poza Bogiem nikt inny nie może im pomóc, dlatego zwracają się do Niego w modlitwie (Ps 22,12; 94,17; 107,12). Niewłaściwy obraz Boga powoduje, że wielu współczesnych chrześcijan nie wzywa w modlitwie pomocy Boga, ani tym bardziej nie wprowadza Go w swoje codzienne życie. Nie ufając Bogu, zabrania się Mu dostępu do własnego życia, gdy tymczasem psalmiści są świadomi, że poza oparciem, jakie daje Bóg, wszelkie ludzkie zabezpieczenia mają jedynie iluzoryczny charakter (Ps 33,16n; 49,6-12; 52,9; 60,13; 62,11; 118,8n). Psalmiści pokazują, że człowiek, który szczerze powierzył swój los w ręce Boga powinien uczyć się cierpliwie czekać na zbawczą ingerencję, której nie można ani wymuszać ani przyspieszać (Ps 37,1-3; 4,5; 39,2-4; 62,2.6). Przeżywając różnorakie bolesne doświadczenia, kiedy nawet prowadzone zgodnie z wiarą życie wydaje się nie mieć sensu wobec liberalnych norm, jakimi kierują się w postępowaniu inni, jedynym ratunkiem dla człowieka Biblii jest modlitwa, która pozwala zrozumieć Boże plany (Ps 73,13-16). Tak więc psalmy mówią o Bogu żywym, który ocala i przebacza grzesznym, przygarnia na zawsze człowieka, prowadząc go do źródeł życia, a tym samym spełnia najgłębsze pragnienie ludzkiego serca³.

A zatem można powiedzieć, że dzięki modlitwie wchodzimy do wnętrza Księgi Psalmów, poznając doświadczenie wiary biblijnego Izraela. Jak w tym kontekście odczytuje psalmy Izraela Kościół?

W centrum Pisma Świętego jest osoba Jezusa Chrystusa, który wiąże ze sobą księgi Starego i Nowego Testamentu⁴, dlatego też „Kościół pierwszych wieków widział w psalmach modlitwę Jezusa”, posługując się jednocześnie tymi tekstami w modlitwach do Chrystusa⁵. Nowy Testament podaje, że Jezus wraz ze swoimi uczniami podczas ostatniej wieczerzy „śpiewał hymny” (Mt 26,30; Mk 14,26). Te modlitewne teksty, recytowane na zakończenie uczty paschalnej, tworzyły tzw. Hallēl, czyli zbiór Psalmów 113-118. Słowa tych psalmów przypominając pewne okoliczności męki Jezusa, stały się jednocześnie Jego własną modlitwą. W tym kontekście, bezpośrednio przed udaniem się Jezusa z uczniami na Górę Oliwną, przed modlitwą w Getsemani, wyjątkowego znaczenia nabierają, zwłaszcza takie sformułowania, jak: „Podniosę kielich zbawienia” (Ps 116,13), „Cenna jest dla PANA śmierć Jego wiernych” (Ps 116,15), „Nie umrę, ale żył będę” (Ps 118,17), „Kamień, który odrzucili budujący” (118, 22), „Oto dzień, który PAN uczynił” (Ps 118,24). W tradycji żydowskiej Psalm 118 zamykał zbiór modlitewnych pieśni określanych, jako: „mały Hallēl”⁶, „Hallēl”, albo „Hallēl egipski” (Ps 113-118)⁷. Psalm 118 głosząc ostateczne zwycięstwo Boga nad wszelkim złem stał się pełną radości paschalną pieśnią Kościoła, który wysławia zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa i zapowiada definitywne pokonanie śmierci (Biblia Paulińska). Tradycja chrześcijańska poszczególne wersety Psalmu 118 odnosi do osoby Jezusa Chrystusa, Jego cierpienia i zmartwychwstania⁸.

Jezus wraz ze swoimi uczniami zakończył ostatnią wieczerzę odśpiewaniem Psalmu 118. Wspominaliśmy, że psalmy, które są modlitwą ukazują wnętrze człowieka wołającego do Boga. Jaki zatem ma charakter wspomniany psalm?

Psalm 118 jest liturgicznym hymnem dziękczynnym. Ten modlitewny tekst otwiera hebrajski termin *hōdû*, przekładany zazwyczaj jako „dziękujcie”, jednak, jak zauważają egzegeci, Stary Testament mó-

³ A. Tronina, *Teologia Psalmów. Wprowadzenie do lektury Psalterza*, Lublin 1995, s. 89-106.

⁴ Benedykt XVI, *Posynodalna adhortacja apostolska „Verbum Domini”*, Kraków 2010, s. 46-47.

⁵ A. Tronina, *Teologia Psalmów*, s. 134.

⁶ S. Łach, *Księga Psalmów. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, Poznań 1990, s. 497.

⁷ P. Grelot, *Le mystère du Christ dans les Psaumes*, Paris 1998, s. 217.

⁸ H.J. Kraus, *Psalms 60-150. A Continental Commentary* (tyt. oryg. *Psalmen, 2. Teilband, Psalmen 60-150*, tł. H.C. Oswald), Minneapolis 1993, s. 401.

wi w ten sposób o uwielbieniu Boga przez człowieka, w którym zawiera się dziękczynienie⁹. Można zatem powiedzieć, że wezwanie do uwielbienia i dziękczynienia stanowią ramy, w które został wpisany korpus tego modlitewnego tekstu. We wstępie psalmista wzywa do uwielbienia Boga za Jego zbawcze dzieło, natomiast w części zasadniczej mówi o motywach tego uwielbienia. Kiedy autor psalmu sławi Boga bezpośrednio używa drugiej osoby, a kiedy mówi o Bogu do zgromadzonego ludu posługuje się trzecią osobą. Ta ostatnia uwaga, w opinii egzegetów, wskazuje na związek tego psalmu z ceremonią składania w świątyni żertwy ofiarnej, kiedy to najpierw człowiek składający dziękczynną ofiarę zwracał się do Boga, wielbiąc Go za ocalenia, a następnie wyznawał wdzięczność Bogu wobec świadków¹⁰.

Czy wiadomo, kogo psalmista zachęca do uwielbienia i dziękczynienia Bogu za doznane ocalenie?

Psalmista wzywa wszystkich zgromadzonych do wielbienia dobroci Boga oraz Jego wiernej łaskawości (hebr. *hesed*): „Sławcie PANA, bo jest dobry, bo jego łaska na wieki” (w. 1). Warto w tym miejscu dodać, że czterokrotne użycie w każdym z początkowych wersów (ww. 1-4) sformułowania o odwiecznej miłosiernej miłości Boga (hebr. *hesed*) wiąże ten fragment w całość, podając w ten sposób istotny motyw dla uwielbienia i dziękczynienia składanego Bogu przez modlitewną wspólnotę. Psalmista swoją zachętę adresuje do trzech grup, które wzywa imiennie. Najpierw apeluje do całego Izraela: „Niech mówi dom Izraela: Jego łaska na wieki” (w. 2), potem do kapłanów: „Niech mówi dom Aarona: Jego łaska na wieki” (w. 3), a wreszcie do wszystkich, którzy uznali nad sobą władzę Boga, zobowiązując się do przestrzegania Jego przykazań: „Niech mówią czciciele PANA: Jego łaska na wieki” (w. 4). Można zatem powiedzieć, że do udziału w liturgii ku czci Boga zaproszony jest każdy, kto Mu zawierzył. Uczestnicy tego radosnego święta składają wyznanie wiary w Boga Izraela, które wyraża okrzyk: „Jego łaska na wieki!”. Zawarty w tym zawołaniu hebrajski termin *hesed*, w kontekście sprawowanej liturgii uwielbienia i dziękczynienia, dotyczy daru łaskawego zbawienia, a także wierności Boga zarówno dla wspólnoty, jak i dla indywidualnego człowieka¹¹.

Czy to wyznanie wiernej miłości Boga, które zdominowało wstępną część Psalmu 118 ma swoją kontynuację w dalszej części tego modlitewnego tekstu?

Pełna wiernej miłości (*hesed*) opieka Boga nad wszystkimi, którzy strzegą Jego przymierza, a jednocześnie tworzą to liturgiczne zgromadzenie jest także przewodnią myślą pozostałych części tego psalmu¹². Psalmista czyni wyznanie, że został wyzwolony z ucisku, właśnie dzięki łaskawej pomocy Boga (ww. 5-18). W imieniu całej wspólnoty, która na razie stoi u bram świątyni intonuje hymn uwielbienia Boga za otrzymane zbawienie. Psalmista kontrastuje wrogość człowieka, który niesie zagrożenie z pomocą Boga, który wyzwala: „W ucisku wzywałem PANA, a On mnie wysłuchał i wyzwolił. PAN jest ze mną, więc się nie boję. Cóż może uczynić mi człowiek? PAN jest moim wspomożycielem, z góry spojrzę na mych nieprzyjaciół” (ww. 5-7), by w kolejnych wersach pouczyć, że tylko Bóg jest godny zaufania: „Lepiej się schronić u PANA, niż ufać człowiekowi. Lepiej się schronić u PANA, niż ufać możnowładcom” (ww. 8-9). Psalmista pokazuje, że najskuteczniejszą bronią wobec ogromu niebezpieczeństwa jest imię Boga, dzięki któremu otrzymuje się zwycięstwo: „Osaczyły mnie wszystkie narody, lecz w imię PANA je starłem. Zewsząd mnie obległy, lecz w imię PANA je starłem. Obległy mnie jak pszczoły, paliły jak ogień pali ciernie, lecz w imię PANA je starłem” (ww. 10-12). Trzykrotne wołanie psalmisty: „w imię PANA je starłem” jest wyznaniem zbawczej obecności Boga, który wyzwala w walce z wrogami i ocala od wszelkich niebezpieczeństw. Po tym, jak Bóg podtrzymał swo-

⁹ C. Westermann, *Praise and lament in the Psalms* (z niem. tłum. K.R. Crim, R.N. Soulen), Atlanta (Ga), 1981, s. 26-30.

¹⁰ A. Tronina, *Teologia Psalmów*, s. 178.

¹¹ H.J. Kraus, *Psalms 60-150*, s. 396-397.

¹² A. Tronina, *Teologia Psalmów*, s. 181.

jego wyznawcę znajdującemu się w śmiertelnym niebezpieczeństwie, gdy „został silnie pchnięty, by upadł” (w. 13), rozbrzmiewa pieśń zwycięstwa, w której pojawiają się nawiązania do kantyku Mojżesza, śpiewanego po cudownym ocaleniu Izraela nad wodami Morza Czerwonego: „PAN jest moją mocą i chlubą, On stał się moim wybawieniem” (w. 14; por. Wj 15,2). Wierzący jest przekonany, że zwycięstwo zawdzięcza „Bożej prawicy” (w. 16; por. Wj 15,6.12), która wzniesiona po wygranej bitwie symbolizowała gest mający potwierdzać wyższość zwycięzcy¹³. To zbawcze działanie Boga będzie sławione „w namiotach sprawiedliwych” (w. 15), a więc pośród pielgrzymów, którzy przybyli na święta do Jerozolimy. Ponieważ śmiertelne zagrożenie, o którym mówi psalmista w dalszej części swego wyznania: „Ciężko mnie PAN doświadczył, ale nie wydał mnie śmierci” (w. 18) miało charakter próby wiary, dlatego też kończy się Bożą interwencją, by w ten sposób życie ocalonego mogło nabrać nowego sensu¹⁴.

Czy świadectwo psalmisty o wyzwalającej z niebezpieczeństwa wiernej miłości Boga ma swoją kontynuację w tej wyjątkowej liturgii, ponieważ wiemy, że pielgrzymi znajdują się ciągle przed wejściem do świątyni?

Psalmista pragnie świadczyć o miłosiernej miłości Boga, dlatego prosi o wpuszczenie na teren świątyni: „Otwórzcie mi bramy sprawiedliwości: wejdę w nie, aby sławić PANA” (w. 19). Śpiew tej części Psalmu 118 towarzyszył pielgrzymom udającym się w procesji do świątyni (ww. 19-29). Izrael uwolniony z otchłani śmierci pragnie przekroczyć bramy życia wiodące ku Bogu, by złożyć mu dziękczynienie. To jest początek właściwej liturgii uwielbienia i dziękczynienia za Boże ocalenie. Przy bramach wiodących do sanktuarium odźwierni, odpowiadając na wołanie o otwarcie „bram sprawiedliwości”, przestrzegają każdego wschodzącego, że tylko „sprawiedliwi” mogą podejść do sprawiedliwego Boga (w. 20; por. Ps 15 i 24). Na dziedzińcu świątyni psalmista intonuje pieśń, w której dziękuje Bogu za to, że go usłyszał i ocalił: „Będę Cię sławił, bo mnie wysłuchałeś i stałeś się dla mnie wybawieniem” (w. 21). Zupełna zmiana położenia, jakiej doświadczył przeznaczony na śmierć, który teraz cieszy się życiem została zilustrowana w następujących słowach: „Kamień, który odrzucili budujący, stał się kamieniem węgielnym” (w. 22; por. Iz 28,16; Za 3,9). Izrael na skutek swoich grzechów stał się odrzuconym kamieniem, który dzięki Bożemu przebaczeniu nie tylko na nowo staje się elementem należącym do Bożej budowli, ale co więcej, otrzymuje znaczącą pozycję w funkcji „głowicy węgła”, stanowiącej oparcie dla całej konstrukcji. Ten wyjątkowy akt Bożego miłosierdzia znajduje swój wyraz w radosnej aklamacji całej modlącej się wspólnoty: „PAN to sprawił i jest to cudem w oczach naszych” (w. 23). Modlitewne zgromadzenie zostaje następnie wezwane do udziału w radości tego święta: „Oto dzień, który PAN uczynił, radujmy się nim i weselmy!” (w. 24). Uczestnicy kultu odpowiadają: „O PANIE wybaw! O PANIE, daj pomyślność!” (w. 25). Użyty w tym zawołaniu hebrajski termin *hōšî'ā(h) nnā'*, znaczący dosłownie „wybaw”, „ocal”, w czasach królewskich stanowił prośbę adresowaną do władcy, by się zmiłował (2Sm 14,4; 2Krl 6,26), natomiast psalmiści tymi słowami proszą o zbawienie samego Boga. Na prośbę ludu o udzielenie błogosławieństwa (w. 26a) odpowiadają kapłani, którzy obdarzają tym duchowym dobrem cały naród (w. 26b). Udzielone przez kapłanów błogosławieństwo odnowiło więź wspólnoty kultowej z Bogiem, która w odpowiedzi daje wyraz swej radości z tego faktu: „PAN jest Bogiem i nas oświeca! Zarządźcie procesję z gałązkami aż do rogów ołtarza (w. 27). Liturgię kończy wyznanie wiary, stanowiące najważniejszy punkt przeżywanej ceremonii: „Ty jesteś moim Bogiem, będę Ci dziękował! Ty jesteś moim Bogiem, będę Cię wysławiał!” (w. 28; por. Wj 15,2b), potwierdzone końcową aklamacją, która nawiązuje do okrzyku otwierającego psalm 118: „Sławcie PANA, bo jest dobry, bo Jego łaska na wieki” (w. 29). Podsumowując można

¹³ H.J. Kraus, *Psalms 60-150*, s. 398.

¹⁴ A. Tronina, *Teologia Psalmów*, s. 181-183.

powiedzieć, że istotą przesłania Psalmu 118 jest świadectwo o wiernej miłości Boga, który ocala od śmierci wybrany przez siebie naród.

Jak Nowy Testament ukazuje obecność Jezusa Chrystusa w Psalmie 118?

Ponieważ Psalm 118 jako zakończenie Hallēlu stanowił integralną część świątecznej liturgii Izraela, stąd też słowami tego hymnu modlił się także Jezus podczas paschalnej wieczerzy, w czasie której ustanowił Eucharystię (Mt 26,30; Mk 14,26). Podobnie, jak pozostałe psalmy tworzące Hallēl (Ps 113-118), Psalm 118 wychwala łaskawe działanie Boga, które jako jedyne może odwrócić po ludzku nieodwracalne sytuacje (Ps 118,5.10-12.22). W bezpośrednim kontekście męki Jezusa musiała wyjątkowo brzmieć zachęta psalmisty, który przekonuje, że „lepiej się schronić u Pana, niż ufać człowiekowi” (Ps 118,8). Chrystus wchodząc w paschalną tajemnicę swojej śmierci i zmartwychwstania recytował słowa Psalmu 118, który sławi moc i wierność Boga prowadzącego swój lud z niewoli do wolności. Ten modlitewny tekst w tej sytuacji staje się wymownym świadectwem o Bogu, który jako jedyny daje ostateczne zwycięstwo nad złem i śmiercią (Ps 118,13.18). Stąd też psalmista woła, że bardziej trzeba zaufać Bożemu imieniu (Ps 118,11-12), niż liczyć na pomoc ludzkich środków, które nie potrafią ocalić (Ps 118,8-9)¹⁵. Ponieważ do Boga, którego miłość jest wieczna i niezmienna należy ostatnie słowo, stąd też nie śmierć, ale nad całą historią ludzkości dominuje wydarzenie zmartwychwstania Chrystusa (Biblia Paulińska).

Tak więc można powiedzieć, że Nowy Testament dostrzega w Psalmie 118 pewne treści wiążące się z wydarzeniami męki i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa.

Ewangeliczny opis tryumfalnego wjazdu Jezusa do Jerozolimy (Mt 21,9) nawiązuje do końcowej części Psalmu 118 (ww. 25-27). Radosne okrzyki uczestników wiwatujących na cześć Jezusa zawierają słowo „hosanna” (Mk 11,9; Mt 21,9), pochodzące z liturgii Święta Namiotów, której częścią była modlitwa słowami Psalmu 118. Werset 25 tego dziękczynnego hymnu rozpoczyna błagalne wołanie psalmisty: „O PANIE, wybaw!”. Znajdujący się w tym sformułowaniu hebrajski tryb rozkazujący *hōšî'ā(h) nnā'*, oznaczający dosłownie „wybaw”, który w greckiej transkrypcji otrzymał krótszą formę *hōsanna* jest jednocześnie wołaniem o ratunek i pochwalnym okrzykiem¹⁶. Egzegeci sugerują, że to radosne dziękczynienie za jesienne zbiory zboża i winogron, jakie miało miejsce podczas Święta Namiotów, z biegiem czasu nabierało coraz bardziej charakteru uwielbienia, stąd też entuzjastyczne wołanie „hosanna” mogło w I wieku funkcjonować jako świąteczny okrzyk uwielbienia i oznaczać: „chwała”¹⁷. Z kolei mesjańskie zawołanie pochwalne: „Błogosławiony, który idzie w imię Pańskie”, przywołujący inne słowa Psalmu 118: „Chwała temu, który przychodzi w imię PANA!” (Ps 118,26a), wskazuje, że Bóg przez Jezusa realizuje swój zbawczy zamysł. Pełne odczytanie starotestamentowego przesłania tego wyznania (Ps 118,26a) dokonało się w świetle tajemnicy zmartwychwstania Chrystusa, która odsłoniła nadprzyrodzony charakter dzieła zbawienia, wykluczając tym samym polityczny aspekt mesjańskich oczekiwań Izraela¹⁸. Trzeba w tym miejscu dopowiedzieć, że kiedy Jezus, świadom zbliżającej się śmierci, zapowiada opuszczenie ziemi Izraela, który odtrącił zbawczą miłość Boga, oznajmia jednocześnie mieszkańcom Jerozolimy ponowne przyjście Syna Człowieczego, odnosząc do siebie wspomniane słowa Psalmu 118,26a: „Odtąd Mnie już nie ujrzycie aż do czasu, gdy powiecie: Błogosławiony, który idzie w imię Pańskie” (Mt 23,39). Warto też wspomnieć, że atmosferę uroczystego wjazdu Jezusa do Jerozolimy w pewien sposób uzupełnia rzucanie pod stopy Króla-Mesjasza

¹⁵ J.L. Vesco, *Le Psautier de David. Traduit et commenté*, II, Paris 2008, s. 1111-1112.

¹⁶ J.L. Vesco, *Le Psautier de David*, s. 1110.

¹⁷ A. Paciorek, *Ewangelia według świętego Mateusza. Rozdziały 14-28, Tom I część 2*, Częstochowa 2008, s. 314.

¹⁸ P. Grelot, *Le mystère*, s. 227.

(Mt 21,8) odciętych gałązek, które także pojawiają się w opisie rytu liturgicznej procesji w Psalmie 118,27b: „Zarządźcie procesję z gałązkami aż do rogów ołtarza”¹⁹.

Trzeba wspomnieć jeszcze proroctwo o kamieniu węgielnym, na które powołał się Jezus w dyskusji z faryzeuszami (Mt 21,42; Mk 8,31). Cytat pochodzący z Psalmu 118,22: „Kamień, który odrzucili budujący, stał się kamieniem węgielnym” stanowi doskonały obraz zmartwychwstania Jezusa. Podobnie, jak znajdujący się w niebezpieczeństwie śmierci psalmista został ocalony, tak zmartwychwstały Chrystus pokonawszy śmierć jest „kamieniem węgielnym”, podtrzymującym i scalającym nową budowlę, jaką tworzy odkupiony lud Boży (por. Dz 4,11; Ef 2,20; 1Pt 2,4.7)²⁰.

Tradycja żydowska w czasach Nowego Testamentu widziała w Psalmie 118 proroctwo o charakterze mesjańskim. W ten sam sposób rozumieli ten modlitewny tekst apostołowie, a Kościół tłumaczy, że chrześcijanie modląc się tym psalmem widzą w nim zapowiedź paschalnej tajemnicy Chrystusa, który wobec swych odkupionych braci składa wyznanie słowami tego dziękczynnego hymnu: „Ciężko mnie PAN doświadczył, ale nie wydał mnie śmierci” (Ps 118,18; por. Hbr 2,10n). W liturgii paschalnej wspólnota Kościoła wraz ze zmartwychwstałym Chrystusem czyni wyznanie, że moc Boga jest większa od mocy śmierci, „bo Jego łaska na wieki”²¹.

Pytanie: Jak nazywa się zbiór psalmów, który zamyka Psalm 118?

¹⁹ A. Tronina, *Teologia Psalmów*, s. 186.

²⁰ P. Grelot, *Le mystère*, s. 224-226.

²¹ A. Tronina, *Teologia Psalmów*, s. 187.